

IDŐUTAZÁS A 2010-BEN 100 ÉVES DÉLMAGYARORSZÁGGAL: 1973 (64. RÉSZ)

Szent-Györgyi Szegegre látogat

Harminchat hét múlva lesz 100 éves az 1910. május 22-én útjára bocsátott Délmagyarország. Lapunk e jubileuma alkalmából, mintegy visszazárlásként, időutazásra hívjuk olvasóinkat: hétről hétre egy-egy esztendő újságtérképét átlapozva fölillantjuk, milyennek láttatta a világot, az országot, a régiót, Szeget – a Délmagyarországot. A magyar vidék legpatinásabb lapja sorozatának hatvannegyedik állomása: 1973.

CSONGRÁD MEGYE
ÚJSZÁSI ILONA

„Szeptember 16-án ünnepeljük Szent-Györgyi Albert, a világhírű Nobel-díjas magyar származású tudós 80. születésnapját” – közöljük szeptember 16-án.

TUDÓS POLGÁR. Rögzítjük azt is: „1931-től 1945-ig a szegedi egyetem professzora, s itt kapta meg a Nobel-díjat 1937-ben, a C-vitamin felfedezéséért. A háború alatt részt vett a faszimulens mozgalomban. 1945–47 között a budapesti egyetem biokémiai professzora, 1947 óta az Egyesült Államokban dolgozik.” Megírjuk: a jubileum alkalmából Magyarországon is kiadják A tudós polgár című legújabb könyvét.

„Az élet szolgálatában – Levéltári dokumentumok Szent-Györgyi Albertéről”. Az október 7-i témát magyarázza

Kronológia: 1973

Január 27. Párizsban az Egyesült Államok és Vietnam képviselői aláírják a békeszerződést, ezzel véget ér a vietnami háború. **Április 8.** Életének 92. évében elhunyt Pablo Picasso. **Július 13.** Megjelenik a Queen együttes Queen című nagylemeze. **Augusztus 18.** Az amerikaiak 44 százalékát nem győzi meg Nixon elnök Watergate-magyarázata. **December 18.** VI. Pál pápa üresnek nyilvánítja az esztergomi érseki széket, és Mindszenty József bíboros-hercegrímást nyugállományba helyezi.

a szerző, Perneki Mihály hozzászólása: „Szent-Györgyi Albertet Szegegre várjuk”.

ISMÉT MAGYARORSZÁGON. „Szent-Györgyi Albert Budapest” – híreljük október 9-én. „A Magyar Tudományos Akadémia meghívására hétfőn, tegnap többnapos látogatásra Magyarországra érkezett Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas biokémikus, az Egyesült Államok Woods Hole-i izomkutató intézetének igazgatója. A neves vendéget – aki a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagja – Straub F. Brunó akadémikus vezetésével küldöttség fogadta a Ferihegyi repülőtéren.”

Az október 12-i címlapon Somogyi Károlyné felvétele, melyen látszik: az MTA szegedi biológiai központjának avató ünnepségén az első sorban ül: Szent-Györgyi.

SOKSZOROS DÍSZDOKTOR. Nem címlapsztori az október 13-i lapban a díszdoktoravató. A Somogyiné két fotójához írt tudósításból kiderül: „A Szegedi Orvostudományi Egyetem Tanácsa, az általános orvosi kar javaslatára úgy határozott 1973. október 5-i ülésén, hogy Szent-Györgyi Albert Nobel-díjas professzort, a Marine Biological Laboratory (USA, Woods Hole) tudósát, az orvostudományban elért nemzetközileg is kiemelkedő eredményeinek elismeréséül, a szegedi egyetemhez fűződő kapcsolatainak erősítéséül díszdoktorrá fogadják.

Az avatási ünnepséget tegnap, pénteken délelőtt tartották meg a Központi Egyetem aulájában. A világhírű tudós tiszteletére népes közönség sereglett egybe, s már az épület előtt százan és százan köszöntöttek, az aula pedig zsúfolásig megtelt tisztelőivel, a szegedi egyetem és főiskolák tanáraival, a tudományos élet képviselőivel, egykori tanártársaival és tanítványaival...”

„Dr. Berencsi György rektorhelyettes mondott megnyitót és ismertette az egyetemi tanács határozatát. Beszédében summázta Szent-Györgyi Albert tudományos és emberi

A Nobel-díjas Szent-Györgyi. Másodszor is díszdoktorrá fogadják. FOTÓ: ENYEDI ZOLTÁN

érdemeit: biokémiai kutatásaival, az élet alapvető problémáinak, a sejt légzésének, az izom mozgásának, a rákos daganatok mibenlétének tisztázásával és megértésével világra szóló eredményeket ért el, és ezzel önmagának, hazánk-

nevezést, s az orvosi vegytani intézetben kitűnő fiatal kutatógárdát és az akkori idők modern felszerelését hozta össze. (...) Itteni kutatási eredményei megbecsüléseképpen nyerte el a legnagyobb tudományos elismerést, a Nobel-díjat. (...)

Arcél: Veress Miklós (1942–). Veress Miklóst Szegegre az egyetem vonzotta: 1960–65 között magyar–oros szakosként tanult. Diploma után a Szegedi Egyetem munkatársa, 1965–66 között újságíró-iskolát végzett. A Délmagyarország szerkesztőségét 1969–74 között erősítette riportjaival, kulturális témájú írásával. Az Élet és Irodalom szerkesztőségébe csábították újságíróként, 1975–81 között a Mozgó Világ felelős, majd főszerkesztője; 1981–86: az Élet és Irodalom főmunkatársa; 1986–88: az Írószövetség főtájkára. Még szerkesztőségünk munkatársaként kapott először, 1973-ban József Attila-díjat első verseskötetért, az 1972-ben megjelenő Erdő a vadaknak címűt. Műfordítóként is ismert. Legutóbb 1999-ben jelentek meg költeményei Gombolós Gimbele címmel – a Biográf Ki kicsoda 2002 életrajzi lexikon szerint. Ott hobbijának a könyveket, a gyerekeket, a kutyákat és a madarakat jelöli meg. A szerkesztőségünkben eltöltött időszakról 2002 novemberében Hollósi Zsoltnak azt nyilatkozta: a főszerkesztő, „Nagy Pista a maga bulldózer természetével ösztönösen olyan csodálatos társaságot hozott össze, amit szét sem lehetett robbantani. Jóban-rosszan együtt voltunk, a napi hajszá ellenére is jól éreztem magam, mert szinte meghaltunk volna egymásért és a lapért. Miután átvette a Délmagyarország irányítását, a lap példányszáma egy év alatt 20 ezerrel 44 ezerre ugrott. (...) Akkoriban a Délmagyarország a szabadság élményét adta számomra...”

nak és egyetemünknek is hírnevet és dicsőséget szerzett.

Ezután dr. Guba Ferenc, az általános orvosi kar dékánja ismertette a kitüntetett életpályáját, tudományos és közéleti tevékenységét. (...) A szegedi egyetemre 1928-ban kapott ki-

szegedi” tudományegyetem díszdoktora.

KIVÁNCSI KUTATÓ. „Sosem tettem többet, mint teljesíttem kötelességemet, mint kutató pedig kielégíttem saját kíváncsiságomat” – mondja a díszdoktori diploma átvételét, a nagy tapssal kísért ünnepelt követően, köszönetképpen a neves tudós. Az elismerést „a megbecsülés és a szeretet” jeleként értékeli. „Saját egyetememtől és hazámtól különösen kedves, a legkedvesebb ez a megtiszteltetés, mert magyar ember vagyok, és ide tartozom, ha máshol dolgozom is.”

„– Örömmel jöttem hazámba, látni akartam itthon azokat a helyeket, ahol dolgoztam, és meg akartam győződni, hogy tanítványaim mivé fejlődtek. (...) Itt lépten-nyomon tapasztalom a tudomány nagy társadalmi megbecsülését, s ezt az érzelmi battriát jöttem feltölteni...”

A Szegedi Orvostudományi Egyetem „fogadást adott új díszdoktora tiszteletére”. Délután az SZBK-ban tudományos kerekasztal-beszélgetést rendeztek részvételével. Este a JATE KISZ-klubjában diákfiatalokkal találkozott (...), majd megtekintette az egyetemi színjátszók előadását. „Szent-Györgyi e programjairól azonban nem számolunk be.

NAPI HÍREK

MERKUR-TELEP. „Kibelezett, agyongyötört masinák soroznak, dugig megtöltve a MERKUR szegedi használtkocsitelepét. (...) Egy Warsawát adtak el 4000 forintért.” Míg egy „Tatra 603-as, viszonylag újszerű kocsit 160 ezerért, Polski FIAT 85 ezerért” kelt el (január 5., péntek).

CSAPÓ. „Hosszú vajúdas után született meg a döntés: Csapó Géza, a 22 éves, sokszoros válogatott kajakos, az SZMTE volt versenyzője a jövőben a SZEOL színeiben versenyezhet” (február 25., vasárnap).

KISZ KLUB. „Két és fél millió forint, a diákok 15 ezer óra társadalmi munkája, 700 négyzetméter hasznos alapterület és másfél év.” „Megnyitották a JATE új KISZ-klubját” (április 1., vasárnap).

MARX. „Egész életét, minden energiáját és alkotóvágyát a munkásosztály felszabadításának szentelte, világnézetet adott egy osztálynak, amely a jövő forradalmi, világot átforgató osztálya lett – Marx Károly volt ő, akinek 155. születésnapjáról emlékezik meg a haladó emberiség” (május 5., szombat).

DZSESSZ. „Szombaton és vasárnap éjszaka a dzsesszé volt az Auditorium Maximum. A Szegedi Ifjúsági Ház, tapasztalva és megértve a műfaj iránt mind jobban megnyilvánuló igényt, itt rendezte meg a második szegedi dzsessznapot” (június 12., kedd).

CSIPKEHÁZAK. „Befejeződött Makón az új városközpont déli részének építése, ahol öt ügyvezető 'csipkés' háztömb kapcsolódik egymáshoz” (június 22., péntek).

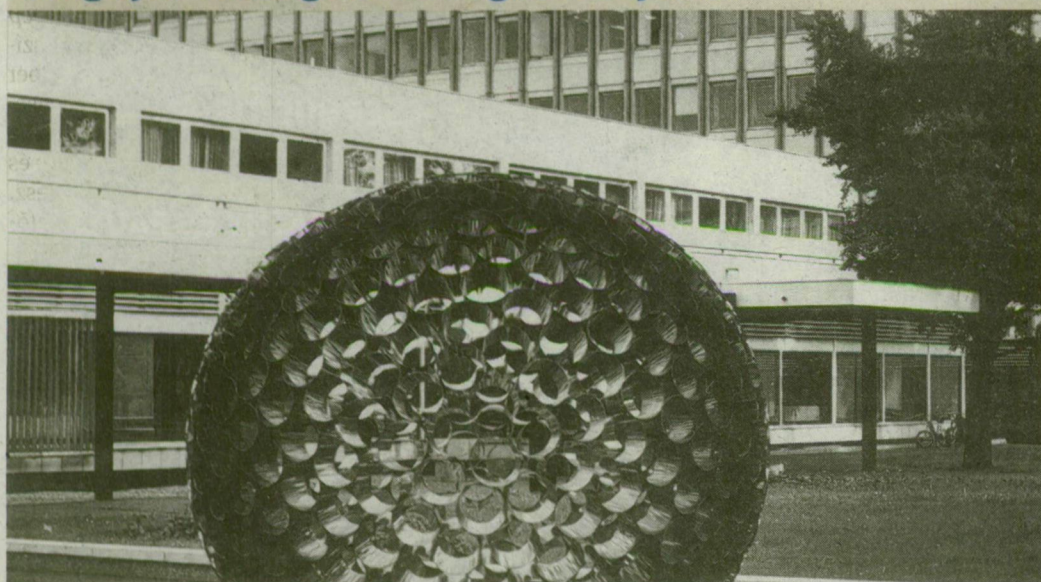
VÉGÁLLOMÁS. „Augusztus 1-jétől (...) a városi tanács és a Volán 10. sz. Vállalata között kötött megállapodás alapján a tarjáni autóbusz-végállomást, 'decentrumot' a százas házaktól a víztoronyhoz helyezik át” (július 28., szombat).

MIRKÖZ. Tegnap avatták „a MIRKÖZ ipari szövetkezet csongrádi” gyáregységét. „Építésére 52 millió forintot fordítottak. (...) Idén 180 millió forint értékű különféle árut ad” (augusztus 18., szombat).

PARTFAL. „Szeget előtt a Tisza mentén, a Lenin körúttól a közúti hídig: a rakpart teljes rekonstrukcióját végzi az ATIVIZIG (szeptember 5., szerda).

PETŐFI ROCK. A wroclawi „fesztiválra 1972–73-ban készült produkciókat hívtak meg: a Szegedi Egyetemi Színpad Petőfi rock című műsorát mutatta be.” A „Festival Kurir” az előadásról azt írta: „A XIX. század romantikus forradalma a mai fiatalok szerint. Színes erős, poetikussá, 'nyitott' előadás. És bátor...” (november 2., péntek).

Megnyílt a Szegedi Biológiai Központ

„Ma, csütörtökön adják át rendeltetésének a Magyar Tudományos Akadémia legújabb kutatóbázisát, a csaknem 350 millió forint költséggel létesített szegedi biológiai központot” – írjuk október 11-én. „Az alkalmából Straub F. Brunó akadémikus, az MTA biokémiai intézetének igazgatója, a szegedi biológiai-központ főigazgatója” lapunknak is nyilatkozik. „A biológiai kutatóközpontot az építők határidőre elkészítették, s a beruházás 315 millió forintba került. A laboratóriumi épületben emeletenként 20–25 laboratórium és 12–15 dolgozószoba várja a kutatókat. A központi szárnyban előadóterem, tanácsterem, tudósklub, étterem és konyha van. A biológiai központ könyvtára 50 kötetes. (...)” – rögzítjük október 12-én. Somogyi Károlyné felvétele néhány évvel később készült.

Tápai műhelyében

SZEGED. „Szeget kalapácsos krónikása, Tápai Antal rézbe álmódott szobrait állította ki a Sajtóház. Művészklubjában” – kezdődik a május 5-i tudósítás.

„Műhelymunkámról” címmel maga Tápai Antal vall munkájáról az október 7-i lap-

ban. Azt írja: „...Beidegzett mozdulatokkal, sikeres kalapácsütésekkel fejlesztettem tovább Madách vonásait, hogy a Madách Imre Általános Iskola 100. évfordulójára készítsék az iskola tanulóinak egy iskolájuk stílusába illő szép, hiteles Madách-fejet.”

Az alkotó. Tápai, Szeged szobrásza. FOTÓ: SOMOGYI KÁROLYNÉ